

17 OKT 2019

Provincie Noord-Brabant

4590735
DIV_STAN

GRF

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

> Retouradres Postbus 20011 2500 EA Den Haag

Aan het presidium van provinciale staten van Noord-
Brabant
Postbus 90151
5200 MC 'S-HERTOGENBOSCH**Directie Democratie en
Bestuur**Turfmarkt 147
Den Haag
Postbus 20011
2500 EA Den Haag
www.rijksoverheid.nl**Contactpersoon**Reinier Fleurke
T 06-46825962
reinier.fleurke@minbzk.nl**Kenmerk**

2019-0000532058

Uw kenmerk

4585454

Datum

15 OKT 2019

Betreft

Uw brief d.d. 2 oktober 2019

Geachte heer Van de Donk en mevrouw Ten Cate,

Dank voor uw brief van 2 oktober 2019, waarin u, namens het presidium van provinciale staten van Noord-Brabant, mijn aandacht vraagt voor het belang van een zorgvuldig en betrouwbaar telproces. Aanleiding voor uw schrijven is de provinciale statenverkiezing van maart 2019. De commissie voor het onderzoek van de geloofsbrieven meent, op basis van beschrijvingen in een proces-verbaal van een stembureau in de gemeente Rucphen en het proces-verbaal van het centraal stembureau, dat het proces van verwerking van stemmen vatbaar is voor verbetering. U schrijft dat u deze conclusie deelt.

Nieuwe procedure vaststelling verkiezingsuitslagen

Ook ik vind dat het proces van uitslagvaststelling beter kan. Er moet meer gelegenheid komen om fouten bij het (op)tellen van de stemmen te corrigeren. Mijn wetsvoorstel *nieuwe procedure vaststelling verkiezingsuitslagen*, waaraan u in uw brief ook refereert, bevat daartoe voorstellen. In elke gemeente komt een gemeentelijk stembureau, dat eventuele (tel)fouten van stembureaus moet corrigeren. Komen er, nadat het gemeentelijk stembureau de gemeentelijke uitslag heeft vastgesteld, onverhoopt toch nog fouten aan het licht, dan kan het centraal stembureau het gemeentelijk stembureau opnieuw aan het werk zetten. Ik verwacht dat deze maatregelen bijdragen aan een betrouwbaarder telproces.

Overigens, navraag bij uw griffie leerde mij dat de opmerkingen van de geloofsbrievencommissie bij het proces-verbaal van het centraal stembureau te maken hadden met de verschillen tussen het aantal getelde stembiljetten en het aantal toegelaten kiezers. Ik wijs erop dat die verschillen (gecumuleerd voor alle stembureaus in Noord-Brabant) *kunnen* zijn veroorzaakt zijn door telfouten, maar dat *hoeft* niet. Het gebeurt ook regelmatig dat kiezers hun stembiljet ongezien meenemen in plaats van het in de stembus te deponeren, of dat de stempas van een kiezer die zich niet blijkt te kunnen legitimeren, ten onrechte wordt ingehouden, of door de kiezer wordt achtergelaten bij het stembureau. Dat levert een telverschil op, dat echter niet is te wijten aan een telfout.

Digitale mogelijkheden

U schrijft dat u het zou toejuichen als oplossingen voor gebreken in het telproces ook zouden worden gezocht in digitale mogelijkheden (elektronisch stemmen). Het kabinet wil echter het stemproces in Nederland nu niet kwetsbaar maken voor digitale risico's. Op basis van de thans door de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV) onderkende cyberdreigingen¹, schat het kabinet het risico te groot in dat, als elektronisch stemmen zou worden ingevoerd, er pogingen zullen worden gedaan om het stemproces te beïnvloeden, dan wel om de integriteit van het stemproces in diskrediet te brengen. Het is niet waarschijnlijk dat die dreigingen in de nabije toekomst substantieel zullen afnemen.

Voor het elektronisch *tellen* van de stembiljetten maakt het kabinet een andere afweging. De Deskundigengroep-Prins heeft in 2015 de randvoorwaarden en eisen geformuleerd om de stembiljetten op een veilige manier elektronisch te kunnen tellen². Daarvoor is wel een ander stembiljet nodig: het huidige stembiljet is niet elektronisch te tellen. Ik werk aan een wetsvoorstel dat experimenten mogelijk maakt met het stemmen met een nieuw model stembiljet, dat handmatig makkelijker en sneller is te tellen én elektronisch is te tellen. Als uit de experimenten blijkt dat de kiezers goed met dat stembiljet overweg kunnen, kan de stap worden gezet naar het elektronisch tellen van deze stembiljetten (uiteraard mits dit op een veilige manier kan en rendabel wordt geacht).

Ten slotte

Ik ben het met u eens dat het telproces voor verbetering vatbaar is. Ik verwacht dat dit proces aan kwaliteit zal winnen door de in de genoemde wetsontwerpen voorgestelde maatregelen.

Ik ga ervan uit u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend

Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

¹ Zie de Nationale Veiligheid Strategie 2019, Kamerstukken II 2018/19, 30821, nr. 81, plus bijlage.

² Kamerstukken II 2015/17, 33829, nr. 15, plus bijlagen.

Provinciale Staten

Aan de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, mw. K.H. Ollongren
t.a.v. de heer dr. R. Bagchus, directie Democratie en Burgerschap
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Brabantlaan 1
Postbus 90151
5200 MC 's-Hertogenbosch
Telefoon (073) 681 28 12
Fax (073) 614 11 15
www.brabant.nl
IBAN NL86INGB0674560043

Bereikbaarheid
openbaar vervoer en fiets:
www.brabant.nl/route

Onderwerp

Procedure vaststelling verkiezingsuitslag

Datum

2 oktober 2019

Ons kenmerk

4585454

Uw kenmerk

Excellentie,

Op 20 maart 2019 werden landelijk de verkiezingen voor Provinciale Staten gehouden. De provincie Noord-Brabant is verheugd over het feit, dat het opkomstpercentage aanzienlijk hoger was dan vier jaar eerder, boven de 50%. Echter, ook is geconstateerd dat niet iedere stem op correcte wijze is behandeld; er zijn onregelmatigheden geconstateerd bij het tellen van de stemmen. De commissie voor de geloofsbrieven van Provinciale Staten van Noord-Brabant heeft op 27 maart 2019, bij de advisering aan Provinciale Staten over de toelating van de nieuw benoemde leden, hierover expliciet het volgende opgemerkt:

"(...)dat zij wel kennis heeft genomen van het schrijven van heden van de burgemeester van de gemeente Rucphen, die een vermoeden uit van verschrijvingen in het proces-verbaal van het noteren van stemmen, zonder dat dit consequenties heeft voor de verkiezing van de thans 55 nieuw benoemde leden van Provinciale Staten. De commissie heeft voorts kennisgenomen van het proces-verbaal van het Centraal Stembureau en de commissie haalt uit deze documenten het signaal dat het proces van verwerking van stemmen voor verbetering vatbaar is. Zij adviseert daarom het presidium om namens uw Staten te bezien welke actie benodigd is om op de juiste wijze en aan het juiste adres aandacht te vragen voor verbeteringen van dat proces".

Wij hebben dit advies ter harte genomen en vragen via deze weg, als ook bij de Kiesraad, aandacht voor dit onderwerp.

Contactpersoon

K.A.E. ten Cate

Telefoon

(073) 681 22 78

Email

statengriffie@brabant.nl

Bijlage(n)

Bereikbaarheid met
openbaar vervoer: zie
www.brabant.nl/busentaxi

Praktijkervaring: het stemmentelproces is voor verbetering vatbaar

Wij zijn van mening dat zorgvuldigheid van behandeling van uitgebrachte stemmen mede het fundament van ons democratisch bestel vormt. De burger moet erop kunnen vertrouwen dat zijn of haar uitgebrachte stem op correcte wijze wordt geteld en genoteerd.

Datum

2 oktober 2019

Ons kenmerk

4585454

Wij delen de opvatting van de commissie voor de geloofsbrieven dat uit de door de commissie genoemde documenten het signaal kan worden afgeleid dat het proces van stemmen tellen en verwerken voor verbetering vatbaar is.

Wetsvoorstel tot Wijziging van de Kieswet

Het is goed, te kunnen constateren dat ook u deze opvatting deelt. Met belangstelling hebben wij kennisgenomen van uw wetsvoorstel tot Wijziging van de Kieswet inzake nieuwe procedure vaststelling verkiezingsuitslagen. Wij hebben ook kennisgenomen van de reactie van de VNG daarop en maken graag van de gelegenheid gebruik daarop kort in te gaan.

Wij vertrouwen erop, dat het definitieve wetsontwerp beoogt te leiden tot daadwerkelijke en voor gemeenten uitvoerbare verbeteringen van de procedure vaststelling verkiezingsuitslagen.

Verdergaande doelen

Vanuit een lerende houding zoekende naar ervaringen elders, hoeven we vanuit onze provincie niet ver te kijken om te zien dat elektronisch stemmen in ons buurland België functioneert. In dit tijdperk van verdergaande digitalisering zou Nederland in dat opzicht eigenlijk niet mogen achterblijven.

Het presidium juicht het dan ook toe indien oplossingen voor gebreken rondom het fundament van ons democratisch bestel, namelijk een (zo goed als) foutloos proces van uitbrengen van stemmen en vaststellen van de uitslagen, ook worden gezocht in digitale mogelijkheden. Dit zeker ook met het oog op de toekomstige generatie stemgerechtigden, voor wie stemmen met een rood potlood en een (grotendeels) handmatig telproces bevreemdend zal zijn. En waarschijnlijk geen recht doet aan ons voortdurende streven de motivatie van kiesgerechtigden hun stem uit te brengen bij verkiezingen - ook een uiterst belangrijke wortel van ons democratisch bestel - op te stuwten.

Graag volgen wij uw definitieve wetsvoorstel en vernemen wij uw reactie op onze brief.

Wij zenden een afschrift van deze brief aan de Kiesraad en aan de VNG-
Commissie Bestuur en Veiligheid.

's-Hertogenbosch, 2 oktober 2019

Namens het Presidium van Provinciale Staten van Noord-Brabant,

de voorzitter

de griffier

Datum

2 oktober 2019

Ons kenmerk

4585454